A beruházások főszereplői

3. Akik megvalósítják

Avagy — mint azt az építőipari vállalatoknál mondják — akiken az ostor csattan. Okkal, de: ok nélkül is! Az építőipar 1960 és 1970 között a nemzeti jövedelem 10—11 százalékát adta, a saját fejlődését szolgáló beruházásokból viszont csak 2,1—2,3 százalékkal részesedett. Az egy foglalkoztatottra jutó állóeszköz-állomány az összes ágazat közül itt a legalacsonyabb, az építőipar szerepköréhez mérten a foglalkoztatottak száma — mind népgazdasági értelemben, mind más országokkal összehasonlítva — kevés, s a meglevő munkaerő szakképzettsége alacsony. Ugyanakkor a gazdasági környezet olyan — monopolhelyzet, kedvező nyereség —, hogy nincs megfelelő gazdasági kényszer a termelésszervezés javítására, a korszerű módszerek — hálódiagram stb. — alkalmazására, laza a munkafegyelem, nem ritka az anyagpocsékolás, a rossz minőségű építésszerelés...

Az első lépések

Megtörténtek az első lépések, hogy az építőipar a szó igaz értelmében iparrá válhassék. Az építőanyagiparban 3,2 milliárd forinttal többet fordítottak beruházásokra 1966—1970 között, mint a második ötéves tervben. Az építőipar beruházásai 4,9-ről 8,2 milliárdra nőttek ugyanebben az időszakban. A szocialista szektorban 345 ezer főre emelkedett az építőipari munkán dolgozók száma, a termelésben a három legfőbb terület, a lakások, az ipari és a mezőgazdasági épületek aránya, időbeli eloszlása egyenletesebb. Javult a gépesítés, az összes földmunkák 74, a parkettcsiszolás 96 százalékát gépek végzik, de még alacsony a vakolás és a festés gépesítettsége: 21 és 23 százalék. Igaz, van a mérlegnek másik serpenyője is.

A monopolhelyzet utat nyit az áremelésnek, a kivitelező sűrűn diktál, követel, a szakaszos elszámolási rendszer segítségével úgy is pénzhez jut, hogy a beruházás jól fizető részeit — mint mondják — „kimazsolázza", de a beruházás egészének határidőben és jó minőségben történő átadásában alig érdekelt. 1970-ben 44 nagyberuházást kellett volna befejezni, de ez ténylegesen csak egyharmadánál történt meg. Az építmények átlagos kivitelezési ideje 12 hónap volt 1970-ben, de az ipari épületek átlaga már 16 hónap.

Nemcsak építőipar!

Amit ismételten hangsúlyozni kell: a kivitelezés nemcsak az építőipar ügye. Anyag- és szerelvényszállítóké, szerelővállalatoké, minden rendű-rangú alvállalkozóé. A múlt esztendőben az összes építési-szerelési munkák 68,4 százalékát végezte az állami építőipar, 19,2 százalékát a szövetkezet. Világos, hogy a fejlesztés súlya is az állami építőiparra jut, de a tényleges haladás csak úgy érhető el, ha arányosan minden terület — más iparágak érintett részei is — fölzárkózik a megnőtt követelményekhez.

A negyedik ötéves tervben évi 7—8 százalékos építőipari termelésnövekedésre van szükség, miközben a termelés összetétele módosul. (Növekszik a nem termelő beruházások aránya, elsősorban a lakásépítésé, az ipari és a mezőgazdasági beruházások növekedési üteme közelebb kerül egymáshoz stb.) Az építőipar összes fejlesztési beruházásaira 15 milliárd forintot fordíthat; sok ekkora összeg még nem állt rendelkezésre. Milyen főbb irányokba halad a kivitelező ipar ezekben az esztendőkben fejlesztéseivel? A koncentráció, az építés meggyorsítása érdekében növekednek a közműépítési kapacitások és korszerűsödnek a technológiák — sok esetben a víz, villany stb. hiánya akadályozza beruházások átadását! —, bővülnek a meglevő házgyárak, és újak épülnek, végre sor kerülhet megfelelő telephelyek létrehozására, a beton- és habarcsgyártás megszervezésére. S ezek mellett folytatódik a gépállomány bővítése, korszerűsítése, az anyagmozgatás gépesítése, s kibontakozik a könnyűszerkezetes program.

Forrás: a szervezettség

Gyorsítani: az építés iparosításával lehet. Az előregyártás növelésével, a helyszíni munkák csökkentésével — szerelvények stb. a jól felszerelt központi telephelyen hamarabb elkészíthetők — az élőmunka-ráfordítások mérséklésével, az anyagösszetétel módosításával, így a hagyományossal szemben a kohászati, gépipari, műanyagipari termékek arányának növelésével. Mindezek — sok más mellett — lehetővé teszik, hogy a termelésnövekedés 70—75 százaléka a termelékenység emelkedéséből származzék. Gyorsítani: a szervezettség növelésével is lehet, sőt, kell. Igaz ugyan, hogy a szabad vállalási rendszer lehetőséget nyújt többlet nyereségre, de olykor furcsa szelekciójával nemcsak társadalmilag szükséges igények kielégítését odázza el, de végső soron az erők szétforgácsolásával, a géppark elaprózásával, az emberek ismételt átcsoportosításával növeli a vállalat „rejtett" veszteségeit. A túl sok beruházás megkezdése: a késedelmek ígérete, a kötbérek veszélye, a rossz minőség „előre szervezése"...

Az apróságok becsülete

Sok más szintén elengedhetetlen a gyorsabb kivitelezéshez. Nemcsak arra gondolunk, hogy például a szállítás — akár a vasúti, akár a közúti — szervezettségének is javulnia kell, hanem arra is, hogy a kivitelezők szemében a látszatra apróságoknak legyen nagyobb becsülete. Így annak, hogy a kivitelezési tervek felülvizsgálata rendben megtörténjék, s ne a pallértervél bukkanjanak föl szarvashibák... Időben föladják az anyagrendeléseket, megkössék az alvállalkozói szerződéseket — s ne géposzerelés kezdetekor derüljön ki, hogy a szigetelési munkákra senkivel sem állapodtak meg — megejtsék a nagyon alapos helyszíni szemléket, megszervezzék a fölvonulást, az anyagtárolást, s sorra tovább. Mert itt is az előkészítésre fordított több sokszorosan visszatérül a folyamatos, egyenletes építés, szerelés révén.

Híre megy a jó munkának — mondják. A rossznak is. Mert nemcsak a kivitelezés közben, hanem az átadáskor föllelhető hibák lassú, vontatott fölszámolása is sokat árt az építők rangjának. Azaz, erre is biztosítani kell embert, anyagot; kapacitást. Mert valami csak akkor kész igazán, amikor rendeltetésének megfelelően, működni kezd, használatba vehető.

Megfelelően: a társadalomnak a várt hasznot hajtva. S mert e haszon valamennyiünké, az érte való munkálkodás is közös erőfeszítést követel.

MÉSZÁROS OTTÓ

Szegedre jön a Pjatnyickij-együttes

A Magyar—Szovjet Baráti Társaság vendégeként, a Hős szovjet városok rendezvénysorozata keretében, a hét végén Szegedre látogat a Szovjetunió legrégibb énekkari együttese, a Pjatnyickij Állami Akadémiai Orosz Népi Együttes. Szombaton este 7 órai kezdettel a Szegedi Nemzeti Színházban lép közönség elé.

Mindössze 18 taggal 1911-ben alapított énekkari együttest Mitrofan Jefimovics Pjatnyickij; ez a dátum a mai népszerű világhírű együttes alapításának éve is, ekkor tartotta a kórus első hangversenyét. Az együttes igazi fejlődése csak a Nagy Októberi Szocialista Forradalom után kezdődött meg — nevezetes eseménnyel: 1918-ban a Kremlben vörös katonáknak adtak hangversenyt, s a koncerten jelen volt Lenin is, aki másnap személyesen találkozott Pjatnyickijjel. Az azóta eltelt fél évszázad alatt számtalan turnét bonyolítottak le a Szovjetunióban és külföldön, Csehszlovákiában, Lengyelországban, Bulgáriában, Romániában, Ausztriában, Finnországban, Kanadában, sőt Indiában, vendégszereplésein során eljutottak Magyarországra is. Pjatnyickij halála után P. M. Kazmin, majd 1964-től a kiváló szovjet zeneszerző, V. G. Zaharov került az együttes élére. 1938-ban Tatjána Usztyinova, a Moszkvai Nagyszínház egykori népszerű művésze alakította meg az együttes táncsoportját, és ugyanebben az évben V. V. Hvatov, az OSZSZSZK népművésze az orosz népi hangszerekből álló zenekart szervezte meg, melynek élén 1959 óta Alekszandr Sirokov, az OSZSZSZK érdemes művésze áll.

A kórusnak ma több mint 115 tagja van, s az együttes, mely annak idején csak a Pjatnyickij által lejegyzett dalokat adta elő, ma olyan művek interpretátora is, melyeket neves szovjet zeneszerzők írtak az együttes számára. Repertoárjukon népdalok, hősi énekek, történelmi, lírai, tréfás dalok, táncjátékok, rigmusok szerepelnek, a táncosok a nép életéből merített jeleneteket mutatnak be. 1961-ben, fennállásuk fél évszázados jubileumán, a szovjet kormány a Munka Vörös Zászlórendjével tüntette ki a Pjatnyickij-együttest.

Az együttes tánckara a régi orosz falusi élet momentumait is feleleveníti. Jelenetek az előadásból

NAPI KISLEXIKON

a Hős városokról

A magyar—szovjet barátság jegyében jelentős rendezvénysorozat kezdődik a héten: november 23-tól december 2-ig rendezik meg a szovjet Hős városok hetét. Országszerte — elsősorban természetesen a velük baráti kapcsolatban álló helységekben — bemutatják a hat város fejlődését, hősi védekezésének történetét, mai életét.

● **Hat?**

A fasizmus felett aratott győzelem 20. évfordulóján, 1965. május 8-án a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Moszkvát, Leningrádot, Kijevet, Volgográdot, Odesszát és Szevasztopolt a „Hős város", Bresztet pedig a „Hős erőd" címmel tüntette ki. Azzal érdemelték ki a most már büszkén viselt nevet, hogy a Nagy Honvédő Háborúban védőik és lakosságuk emberfeletti erővel harcoltak a németek ellen.

● **Védelem?**

A fasiszta haderő megállításában mindezeknek a városoknak sajátos szerep jutott. A bekerített breszti erődöt csaknem egy hónapon át védték a szovjet katonák, Kijev körül 1941. július 11-től szeptember 19-ig folytattak elszánt küzdelmet, Odessza két és fél hónapos, Szevasztopol nyolchónapos legendás védelme is ismert. Leningrád 900 napig állta hősiesen a blokád megpróbáltatásait. A hitlerista Németország első nagy vereségét pedig az 1941 végén, 1942 elején lezajlott moszkvai csatában szenvedte el, a csaknem hét hónapig tartó sztálingrádi csatát pedig — nincs, ki ne ismerné.

● **Odessza?**

Szeged testvérvárosának csatája akkor kezdődött, amikor a német hadseregnek 1941-ben sikerült elvágnia a szovjet hadsereg fő erőitől a tengermelléki hadsereget. A tengerpart, várost 73 napig tartó ostrom után sem sikerült bevennie az ellenséges csapatoknak, maguk a védők ürítették ki azt, amikor már régen ellenséges terület szívében volt. Odesszát 1944. április 9-ről 10-re virradó éjjel szabadította fel később a szovjet hadsereg.

GALGÓCZI ERZSÉBET

PÓKHÁLÓ

13.

Az írdatlan kukorica föld szélén azt a kombájnt próbálják ki, amelybe Selyem Zsiga szerzett alkatrészt. A kombájnosok és a vontatók vezetőin kívül csak Niklai Géza van jelen. Nagy az izgalom.

Aztán a kombájn egy intésre elindul. Gyönyörűen dolgozik, az elevátor önti a kukoricacsöveket a mellette haladó vontatóba. Géza örömmel nézi, hogy távolodnak.

A dűlőúton egy motoron szélesebben közeledik Zsuppán. Megáll Géza mellett, sötét az arca.

Zsuppán belsőzsebéből előhúz egy újságot s szó nélkül nyújtja Gézának. Géza elolvassa a címet: Hanyagságok a mezőfenéki téeszben — elkomorodik, leül a fűbe, elolvassa a cikket. Rossz kedvűen mered maga elé. Zsuppán dühöng.

— Kivel beszélt ez a tintakukac? Veled nem beszélt. Velem sem. Hogy lehet úgy írni egy téeszről, hogy megkerülik a vezetőséget?

— Mit szólsz hozzá? — kérdezi Géza csüggedten.

— Demagógia! — ordítja Zsuppán. — A legócskább demagógia! — Dühösen olvassa. — Aszongya: kollektív vezetés — személyes felelősség — ez a követelmény. Ebben a téeszben senki nem vállalja a személyes felelősséget, a felelősség megoszlik és így szétfoszlik a semmibe. — A barom! Van ennek fogalma arról, mi a termelőszövetkezet? A termelőszövetkezet a parasztság önkéntes társulása. Kikkel kellene megosztani a felelősséget, ha nem a tulajdonosokkal?

— Majd ha nem kollektíven vezetnék, azt írná, hogy basáskodom — jegyzi meg Géza.

— Be kell perelni ezt a csibészt!

— Minek alapján? — kérdezi Géza. — Nincs benne egyetlen konkrétum sem. Még ahol a Selyem Zsiga-ügyre céloz... keresd csak meg.

— „Ha egy téeszben hol ez tűnik el, hol az, milyen lehet ott az ellenőrzés?"... Mit képzel ez, a téesz szentek gyülekezete? Sehol másutt nem lopnak, csak nálunk?

— Nem ez a lényeg, Zsuppán — mondja Géza. — Az a lényeg, hogy belém akarnak kötni.

Zsuppán meghökken.

— Mért akarnának beléd kötni?

Gézát elönti az indulat.

— Mégha minden szava igaz lenne, akkor is alattomos, rossz hiszemű beállítás! Hogy a semmiből csináltam ezt a szövetkezetet, arról egy szava sincs! — Géza feláll a fűről, nyugtalanul mászkál a kukoricatábla szélén. A távolban dolgozik a kombájn. — Elkezdtük úgy, hogy volt ötezer hold földünk, száz tüdőbajos tehenünk, meg ötven pár lovunk. Pénzünk egy fillér se. Az első hónapokban azt a pénzt, ami kocsikenőcsre kellett, a vezetőség hitelezte a saját zsebéből... Ki merte volna gondolni, hogy tíz év múlva itt tartunk? Ötszáz szarvasmarhánk van, kétezer disznónk, harminc traktorunk. A téesznek ötvenmillió forint a vagyona. Ez magától keletkezett? Ebben nincsen benne az én munkám...? Vagy éppen ez az ok? — tűnődik Géza. — A mór megtette köteleségét — a mór mehet?

— Szét kellene verni a pofáját! — s a vérmes Zsuppán, akinek olyan nyaka van, mint egy bikának, ökölbe szorítja hatalmas mancsait.

Géza belerúg a földön heverő újságba.

— Mit fognak szólni hozzá az emberek?

Zsuppán megrántja a vállát.

— Köpnek rá!

— Az embereket könnyű megkeverni — gondolkodik Géza. — Ha csak suttogni kezdenek: mi baj lehet az elnökünkkel? — az is káros.

— Géza! — Össze kell hívni egy gyűlést! Kirendelni rá ezt a stricit, s ott szemtől szembe megcáfolni. Nos? — S hogy Géza nem felel, Zsuppán folytatja: — Valami fejest is ki kell rá hívni... Hívjuk ki Csegej elvtársat, jó?

— Most nem — mondja Géza. Erre most nincs idő. Majd szüret után.

Niklai Géza befordul egy nagyméretű, de eléggé elhanyagolt parasztház udvarára. A tornác üres. Géza kopog a bejárati ajtón. A kopogásra túlságosan gyorsan rés nyílik az ajtón, s Regina néni, ötvenen felüli, kövér, életerős, ravaszkás arcú parasztasszony fordul ki rajta, s gyorsan behajtja maga után, ugyanis bent a házban egy férfiakból álló társaság iszik, köztük Selyem Zsiga is.

— Jó napot, Regina néni — köszön Géza.

Az asszony egy csöppet zavartan és fürgén, ott a tornácon széket készít Gézának, s maga is leül egy hatalmas kosár mellé, amelyből szilvát magoz egy ugyancsak hatalmas fazékba — mintha csak az imént, egy pillanatra hagyta volna félbe a munkát.

— Jó napot, Gézuka. Mi szél hozta erre?

(Folytatjuk.)